

Sociaaleconomische trends

Arbeidsparticipatie van mbo-schoolverlaters

2015 | 16

Mersiha Tepić

Mbo-schoolverlaters die hun opleiding binnen de beroepsbegeleidende (bbl) leerweg hebben gevolgd zijn één jaar, en ook vier jaar na schoolverlaten vaker aan het werk dan degenen met een beroepsopleidende (bol) leerweg. Vooral bol-schoolverlaters met een hoger niveau hebben vaker werk dan bol-schoolverlaters met een lager niveau. De arbeidsparticipatie is het hoogst onder schoolverlaters met een opleiding in de techniek en procesindustrie of in transport, scheepvaart en logistiek.

1. Inleiding

Vanuit het Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap (OCW) is er toenemende aandacht voor het beoordelen van middelbaar beroepsonderwijs (mbo) op basis van de prestaties op de arbeidsmarkt. Het ministerie heeft het Regionaal Investeringsfonds mbo ingesteld met 100 miljoen euro voor de periode 2014–2017, bedoeld voor activiteiten die de baankansen van mbo-schoolverlaters moeten vergroten. In een nieuw wetsvoorstel is zelfs een verplichting opgenomen om alleen mbo-opleidingen met perspectief op het tijdig vinden van een baan op het niveau van de opleiding te mogen aanbieden (OCW, 2014).

Diverse kenmerken kunnen invloed hebben op de arbeidsmarktsituatie van een mbo-schoolverlater. Het gaat dan niet alleen om opleidingskenmerken, maar ook om persoonskenmerken. Een belangrijk opleidingskenmerk is de leerweg die de schoolverlater heeft gevolgd tijdens de mbo-opleiding. Schoolverlaters die een beroepsbegeleidende (bbl) leerweg hebben gevolgd zijn doorgaans vaker aan het werk na het schoolverlaten dan schoolverlaters met een beroepsopleidende (bol) leerweg achter zich (ROA, 2015; 2014). Aan de andere kant waren er in 2013 voor mbo'ers in de beroepsbegeleidende leerweg 18 duizend minder leerbanen dan in 2012 (CBS, 2014a). Samenwerkingsorganisatie Beroepsonderwijs Bedrijfsleven (SBB) relateerde deze daling onder andere aan de economische crisis, de toename in gebruik van flexibele contracten en uitzendkrachten door bedrijven, maar ook verzwaarde taal- en rekeneisen voor de bbl (SBB, 2014).

Is het feit dat bbl'ers meer praktijkervaring hebben en dus dichterbij de arbeidsmarkt staan het enige onderscheidende kenmerk voor de betere arbeidsmarktpositie? Of zijn er andere (opleidings- en persoons-) kenmerken die bbl'ers van bol'ers onderscheiden en tegelijkertijd van invloed zijn op het hebben van werk? Deze vraag staat centraal in dit artikel en zal worden beantwoord op basis van gegevens uit het Stelsel van Sociaal-statistische Bestanden (zie Technische toelichting). Anders dan in (steekproef-)onderzoeken van ROA (2014; 2015) gaan deze gegevens over alle geregistreerde bol- en bbl-schoolverlaters in Nederland. Aangezien de gegevens over meer jaren beschikbaar zijn, kunnen in dit artikel schoolverlaters bovendien over een langere periode gevolgd worden.

Leerwegen in het mbo

In het middelbaar beroepsonderwijs (mbo) worden twee leerwegen onderscheiden:

1. Beroepsopleidende leerweg (bol)

Hierbij wordt 20–60 procent van de totale opleidingsduur besteed aan beroepspraktijkvorming (stages bij een bedrijf of instelling). In totaal moet per leerjaar minstens 850 uur onderwijs (lessen, stages en begeleiding) worden aangeboden.

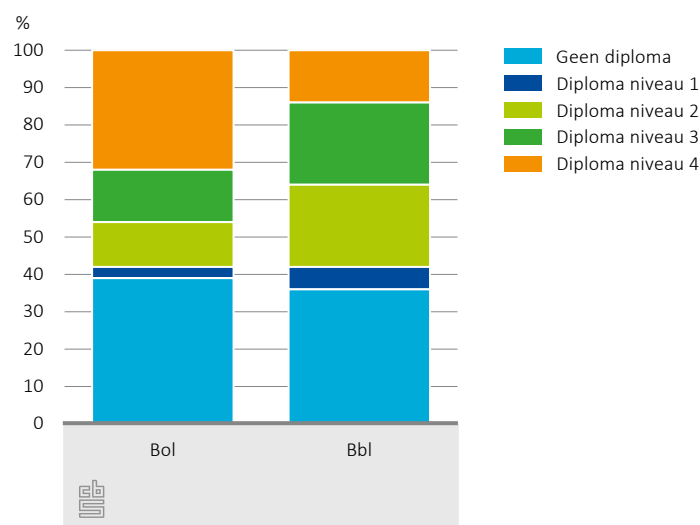
2. Beroepsbegeleidende leerweg (bbl)

Hierbij wordt meer dan 60 procent van de totale opleidingsduur besteed aan beroepspraktijkvorming (leer-werk-overeenkomst bij een bedrijf of instelling). In totaal moet per leerjaar minstens 300 uur onderwijs (lessen, stages en begeleiding) worden aangeboden.

2. Mbo-schoolverlaters

In schooljaar 2011/'12 waren er ruim 140 duizend mbo-schoolverlaters, van wie ongeveer evenveel een bol- als een bbl-leerweg volgden. Onder de bol-schoolverlaters was het aandeel zonder diploma met 40 procent iets hoger dan onder de bbl-schoolverlaters (36 procent). Bij beide leerwegen was het aantal schoolverlaters met een diploma op het laagste niveau (niveau 1) klein ten opzichte van de andere niveaus. Wel waren er ruim twee keer zoveel bbl- als bol-schoolverlaters op niveau 1. Een diploma op het hoogste niveau kwam het meeste voor onder de bol-schoolverlaters. Ruim 30 procent had een niveau 4 diploma, onder bbl-

2.0.1 Schoolverlaters 2011/'12 naar leerweg en (niveau) diploma

schoolverlaters was dat ruim de helft minder. De grootste groep bbl-schoolverlaters haalt een diploma op niveau 2 en 3 (elk ruim 20 procent). Tabel 1 in de bijlage bevat een overzicht van een aantal kenmerken van bol'ers en bbl'ers.

Schoolverlaters

Schoolverlaters worden bepaald op basis van inschrijvingsgegevens uit het basisregister onderwijsnummer (BRON) die de Dienst Uitvoering Onderwijs (DUO) beheert. In dit artikel zijn schoolverlaters gedefinieerd als leerlingen die in een bepaald schooljaar staan ingeschreven bij een mbo-opleiding en in het daarop volgende schooljaar niet meer ingeschreven zijn bij enig door de overheid bekostigd onderwijs.

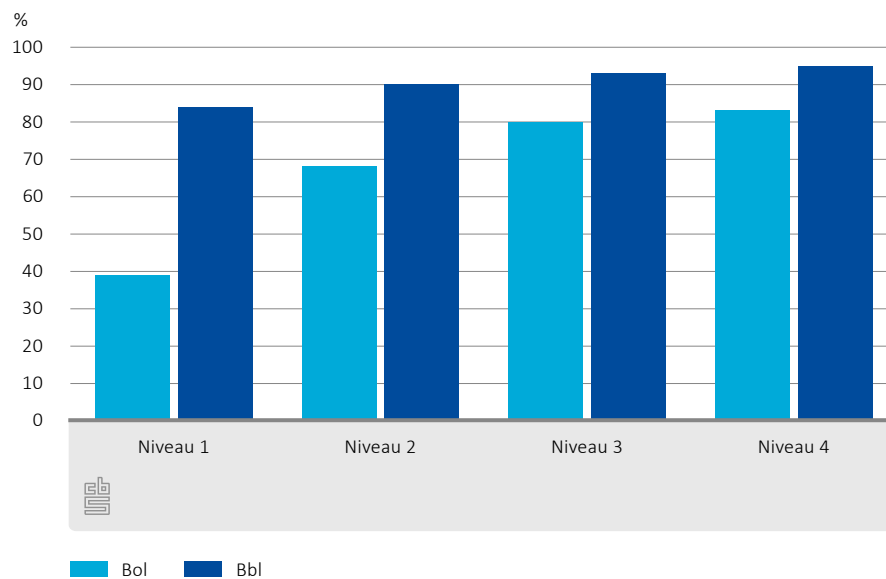
3. Niveau, leerweg en arbeidsparticipatie

Ongeveer 76 procent van alle mbo-schoolverlaters uit schooljaar 2011/'12 had werk één jaar na schoolverlaten. Bbl-schoolverlaters waren met 86 procent vaker aan het werk dan de bol-schoolverlaters (67 procent), doordat ze tijdens de opleiding al aansluiting hebben bij een leerbedrijf.

3.1 Laag niveau drukt vooral bij bol'ers de arbeidsparticipatie

Behalve leerweg is ook het niveau van het diploma een belangrijke factor in het verkrijgen van werk (ROA, 2014). Schoolverlaters met een diploma op niveau 1 hebben het minst vaak een baan, diegenen met een diploma op niveau 3 of 4 het vaakst. Op alle niveaus hebben bol-schoolverlaters minder vaak werk dan bbl-schoolverlaters. Het verschil is het grootst op niveau 1. Ook zijn de verschillen in arbeidsparticipatie tussen de niveaus veel groter bij de bol-schoolverlaters onderling dan bij de bbl-schoolverlaters. Bij bol-schoolverlaters heeft 39 procent werk op niveau 1, ten opzichte van 83 procent op niveau 4. In het geval van bbl-schoolverlaters is dat 84 procent versus 95 procent. Ook ROA (2015) stelde vast dat onder bol'ers de werkloosheid op niveau 1 veel hoger is dan op niveau 4, en dat het verschil in werkloosheid tussen de niveaus groter is onder bol'ers dan onder bbl'ers. Voor de arbeidsparticipatie blijkt het niveau van de opleiding dus belangrijker voor bol-schoolverlaters dan voor de bbl-schoolverlaters.

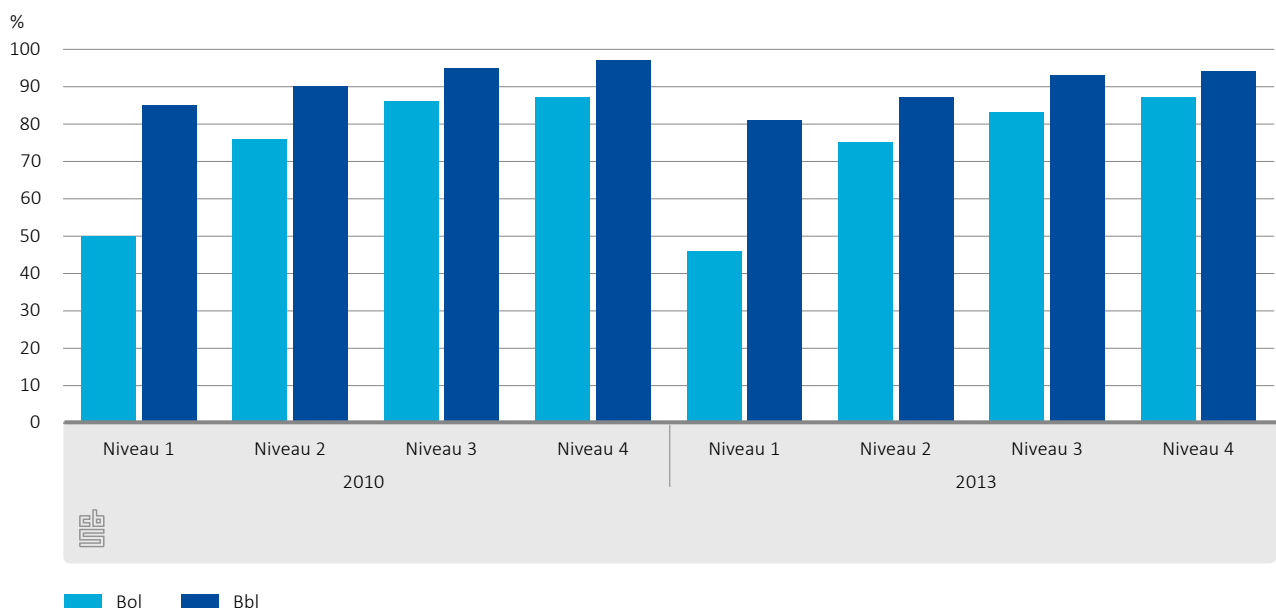
3.1.1 Percentage werkende schoolverlaters (2011/'12) per leerweg en niveau, 2013

3.2 Bbl'ers ook vier jaar na schoolverlaten vaker aan het werk dan bol'ers

In figuur 3.2.1 is de arbeidsparticipatie van schoolverlaters uit een ander schooljaar, namelijk schooljaar 2008/'09, een jaar en vier jaar na schoolverlaten in kaart gebracht. De verschillen tussen bol'ers en bbl'ers in het aandeel met werk blijven ook op de langere termijn bestaan. Mede door de economische crisis is het aandeel bol'ers en bbl'ers met werk op bijna elk niveau lager vier jaar na schoolverlaten dan een jaar na schoolverlaten. De enige uitzondering

3.2.1 Percentage werkende schoolverlaters (2008/'09) per leerweg en niveau diploma

zijn de bol'ers op niveau 4. Hier is het aandeel met werk niet gedaald, waardoor het verschil met de bbl'ers op dit niveau kleiner werd. Een hoger niveau en de bbl-leerweg blijft het gunstigst voor arbeidsparticipatie, ook vier jaar na schoolverlaten. In hun analyse van mbo gediplomeerden op niveau 2, 3 en 4 uit de schooljaren 2006/'07 tot en met 2011/'12, noteert het Centraal Planbureau (CPB, 2015) ook dat de verschillen in arbeidsparticipatie tussen bol'ers en bbl'ers blijven bestaan, maar dat ze kleiner worden over de tijd. Volgens het CPB daalde het verschil van 22 procentpunten een jaar na schoolverlaten naar 8 procentpunten vijf jaar na schoolverlaten.

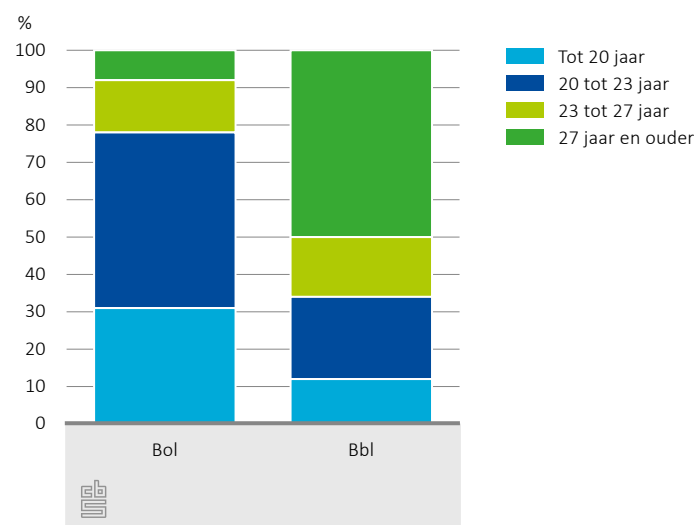
4. Persoonskenmerken en arbeidsparticipatie

4.1 Bbl'ers ouder dan bol'ers

Bbl'ers hebben vaak al langer werk en volgen een opleiding om een stap te maken in hun carrière. Dit is tevens een van de redenen dat ze gemiddeld ouder zijn dan de bol-schoolverlaters. De gemiddelde leeftijd van een bbl-schoolverlater is 32 jaar en van een bol-schoolverlater 22 jaar (zie ook tabel 1). Van de ruim 71 duizend bol-schoolverlaters is 78 procent (bijna 56 duizend) jonger dan 23 jaar. Bij de bbl-schoolverlaters ligt de verhouding anders. Van de ruim 69 duizend bbl-schoolverlaters is twee derde (46 duizend) juist 23 jaar of ouder. Het merendeel van de laatste groep is zelfs 27 jaar of ouder.

De leeftijdsopbouw per leerweg is over het algemeen redelijk gelijk in de verschillende niveaus. Op elk mbo-niveau is het percentage schoolverlaters van 23 jaar of ouder groter onder de bbl'ers dan onder de bol'ers.

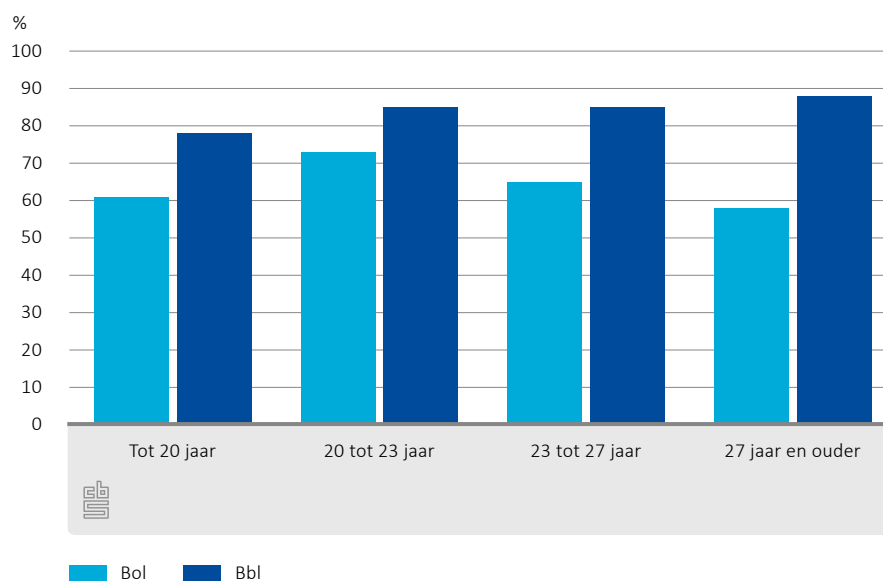
4.1.1 Leeftijdsverdeling per leerweg van schoolverlaters (2011/'12)

4.2 Hoe ouder, hoe groter het verschil in arbeidsparticipatie tussen bol en bbl

Bbl'ers van 27 jaar of ouder zijn met 88 procent het vaakst aan het werk een jaar na schoolverlaten. De arbeidsparticipatie onder hun bol-leeftijdsgenoten is met 58 procent een stuk lager. Deze oudere bol'ers hebben tevens minder vaak werk dan jongere bol'ers. Onder de bbl'ers zijn het juist de jongste schoolverlaters tot 20 jaar die het minst vaak een baan hebben.

4.2.1 Percentage werkenden naar leerweg en leeftijd onder schoolverlaters 2011/'12

4.3 Kleine sekseverschillen in arbeidsparticipatie schoolverlaters

De verschillen naar geslacht zijn minder uitgesproken (zie tabel 2). Vrouwen volgen iets vaker de bol-leerweg en halen hun diploma iets vaker op een hoger niveau. Er zijn geen grote verschillen in de arbeidsparticipatie tussen mannen en vrouwen (tabel 3). Op de hoogste twee niveaus zijn bij zowel bol'ers als bbl'ers helemaal geen sekseverschillen in de arbeidsparticipatie. Grootste verschillen tussen mannen en vrouwen zijn te vinden tussen bol-schoolverlaters op niveau 1 en 2. Op deze niveaus hebben mannelijke bol-schoolverlaters vaker werk dan vrouwelijke.

4.4 Niet-westerse allochtone minder vaak werk dan autochtone schoolverlaters

Herkomst is een belangrijk onderscheidend kenmerk voor het wel of niet hebben van een baan (CBS, 2014b). Het percentage niet-westerse allochtone schoolverlaters met werk is voor alle niveaus van de bol en de bbl lager dan het percentage autochtone schoolverlaters met werk (tabel 5). Onder bbl-schoolverlaters heeft 88 procent van de autochtonen werk,

ten opzichte van 73 procent van de niet-westerse allochtonen. Bij de bol-schoolverlaters is dit verschil nog groter: 74 versus 49 procent. Het verschil in arbeidsparticipatie tussen autochtonen en niet-westerse allochtonen is met zo'n 20 procentpunten het grootst onder bol'ers op niveau 2 en 3.

Dat niet-westers allochtone schoolverlaters minder dikwijls werken komt ook doordat zij vaker de beroepsopleidende leerweg dan de beroepsbegeleidende leerweg volgen (tabel 4). Een van de redenen hiervoor is dat ze de bbl-leerweg meer als werk dan als opleiding beschouwen, met verminderde kans om hogere vervolgopleiding te doen. Daarnaast hebben ze meer moeite om een leerwerkplek te vinden, vanwege slechtere taalvaardigheden en cultuurverschillen (Elfering, Kuijk en Mommers, 2014).

5. Opleidingsrichting, leerweg en arbeidsparticipatie

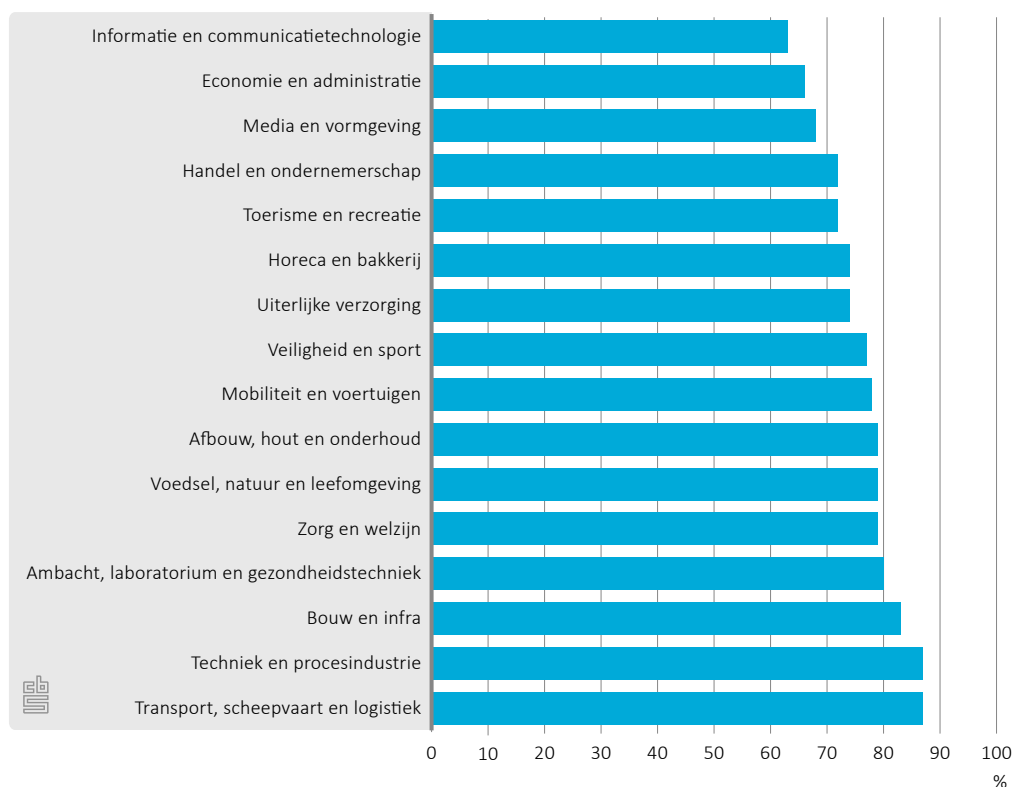
Naast het niveau van het diploma kan ook de gekozen richting van de opleiding een rol spelen bij het wel of niet hebben van een baan. In deze paragraaf komen dan ook de verschillen in arbeidsparticipatie tussen bol en bbl-schoolverlaters met uiteenlopende opleidingsrichtingen aan bod.

5.1 Met een opleiding in communicatie, economie en administratie minst vaak aan het werk

Het percentage schoolverlaters met werk varieert per opleidingsrichting. De laagste percentages werkenden komen voor onder schoolverlaters met een opleiding op het gebied van informatie en communicatie, economie en administratie of media en vormgeving. Dit zijn opleidingsrichtingen die meestal binnen de bol-leerweg worden gevolgd (tabel 6). Zo volgde in het geval van media en vormgeving wel 98 procent van de schoolverlaters de opleiding binnen de beroepsopleidende leerweg. Van de bijna 4 duizend bol-schoolverlaters die een opleiding media en vormgeving volgden had 67 procent een jaar na schoolverlaten werk. Van de kleine groep bbl'ers die deze richting volgde had wel 81 procent werk.

Een opleiding in de economie en administratie wordt vaker door vrouwen dan door mannen gevolgd (tabel 7), maar de naar verhouding lage percentages werkenden onder schoolverlaters met deze opleiding zijn niet per se toe te schrijven aan geslacht. Opleidingen in de zorg en welzijn worden immers ook voornamelijk door vrouwen gevolgd, maar in deze richting zijn de percentages werkende schoolverlaters relatief hoog (zie ook tabel 8). Lage dan wel hoge percentages werkenden in een opleidingsrichting hebben meer te maken met het al dan niet gevoelig zijn voor een zwakke conjunctuur. Bij de meeste opleidingsrichtingen lopen de aandelen mannen en vrouwen met werk weinig uiteen (zie tabel 8).

5.1.1 Percentage werkenden per opleidingsrichting onder schoolverlaters 2011/'12

5.2 Vaakst aan het werk met een opleiding in techniek en transport

De hoogste percentages werkenden zijn te vinden onder de schoolverlaters met een opleiding die valt binnen techniek en procesindustrie of transport, scheepvaart en logistiek. Techniek en procesindustrie-opleidingen met hoge percentages werkenden zijn o.a. machinebouwer mechatronica of technicus elektrische bedrijfsinstallaties. Techniek en procesindustrie en transport, scheepvaart en logistiek zijn juist richtingen waar de opleidingen doorgaans binnen de beroepsbegeleidende leerweg worden gevolgd.

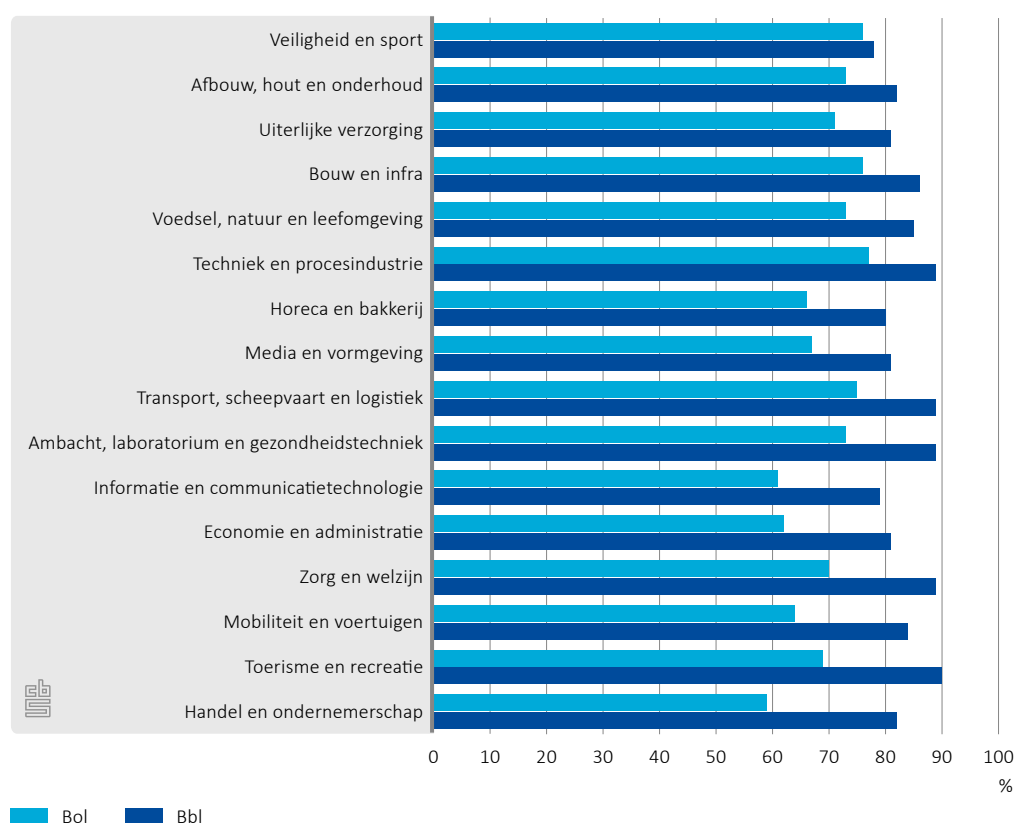
Een lage dan wel hoge arbeidsparticipatie hangt ook samen met de diversiteit aan beroepen in een richting. ROA (2014) constateerde dat opleidingen die een relatief grote spreiding over beroepen kennen, tegelijkertijd de opleidingen zijn waar hoge werkloosheid voorkomt. De zorg en welzijnsrichting kent bijvoorbeeld weinig variatie aan beroepen. Dit geldt ook voor veel technische of landbouwopleidingen. In de richting economie is juist veel diversiteit in beroepen.

5.3 Bol'ers met handel en ondernemerschap relatief weinig aan het werk

Bol-schoolverlaters met een opleiding in handel en ondernemerschap hebben van alle bol'ers de laagste arbeidsparticipatie. Van de ruim 5,5 duizend bol-schoolverlaters met een opleiding in deze richting had 59 procent een baan een jaar na schoolverlaten. De hoogste

arbeidsparticipatie (77 procent van bijna 3 duizend schoolverlaters) is weggelegd voor bol'ers met een opleiding in de richting techniek en procesindustrie. De verschillen tussen opleidingen die binnen de bbl worden gevolgd zijn kleiner dan tussen opleidingen binnen de bol. Het minst vaak aan het werk zijn bbl'ers met een opleiding in veiligheid en sport. Van de 1 600 bbl-schoolverlaters met een opleiding in deze richting had 78 procent werk. De hoogste arbeidsparticipatie (90 procent) is te vinden onder de ongeveer 380 bbl-schoolverlaters opgeleid in de richting toerisme en recreatie. Bij in omvang grote opleidingsrichtingen, zoals zorg en welzijn, transport, scheepvaart en logistiek en techniek en procesindustrie (circa 10 tot 18 duizend bbl-schoolverlaters) is de arbeidsparticipatie met 89 procent naar verhouding ook hoog.

5.3.1 Percentage werkenden per opleidingsrichting naar leerweg, schoolverlaters 2011/'12

5.4 Leerwegverschillen in arbeidsparticipatie het kleinst voor veiligheid en sport, het grootst voor handel en ondernemerschap

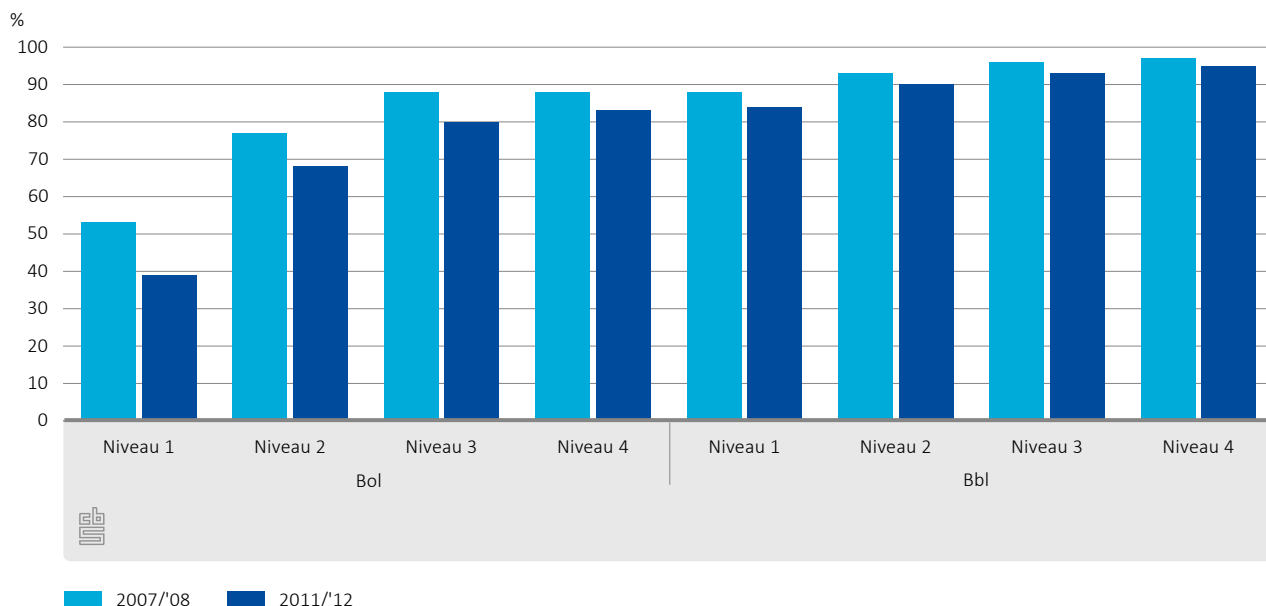
De verschillen tussen bol'ers en bbl'ers zijn klein onder schoolverlaters met een opleiding in de richting veiligheid en sport of afbouw, hout en onderhoud. De keuze voor een bol- of bbl-leerweg is voor schoolverlaters met een opleiding handel en ondernemerschap van een grotere invloed op het wel of niet hebben van een baan. In deze richting had 82 procent van de ruim 6 duizend bbl-schoolverlaters een jaar later werk, terwijl dit onder de bol-schoolverlaters maar 59 procent (van ruim 5 duizend) was.

6. Trends in de arbeidsparticipatie

6.1 Vooral bol'ers minder vaak aan het werk dan voorheen

De arbeidsparticipatie is kleiner geworden voor schoolverlaters, bij beide leerwegen en op elk niveau. Terwijl nog 77 procent van de 2007/'08 bol-schoolverlaters op niveau 2 (ongeveer 8 duizend) werk had, was dit nog maar 68 procent van de ruim 8,5 duizend bol-schoolverlaters uit 2011/'12. Voor de bbl'ers op dat niveau gold dat 93 procent van de ongeveer 13 duizend 2007/'08 schoolverlaters werk had, en nog altijd 90 procent van de ruim 15 duizend schoolverlaters uit 2011/'12. De afname in arbeidsparticipatie heeft te maken met de periode waarin de schoolverlaters de arbeidsmarkt betraden. Voor schoolverlaters uit schooljaar 2007/'08 waren de kansen op werk nog redelijk positief. De economische crisis had immers net zijn intrede gedaan en had nog geen groot effect op de arbeidsmarkt gehad. Voor schoolverlaters uit schooljaar 2011/'12 lag dit anders. Zij gingen de arbeidsmarkt op in een periode waarin de crisis nog volop speelde en de arbeidsmarktsituatie tekende. In 2008 lag het werkloosheidspercentage rond 4 procent, terwijl het in 2012 naar 7 procent was opgelopen. In 2012 was de jeugdwerkloosheid zelfs opgelopen naar bijna 14 procent (CBS, 2008; CBS, 2012). Het werkloosheidspercentage stabiliseerde pas in 2014 op ongeveer 7 procent (Bierings, Kooiman en De Vries, 2015). Dat de afname in arbeidsparticipatie groter was voor de bol-schoolverlaters komt mede doordat zij relatief jong zijn als ze de arbeidsmarkt betreden en met weinig werkervaring moeite hadden tijdens de crisis de schaarse arbeidsplekken te bemachtigen.

6.1.1 Percentage werkende schoolverlaters per leerweg en niveau diploma

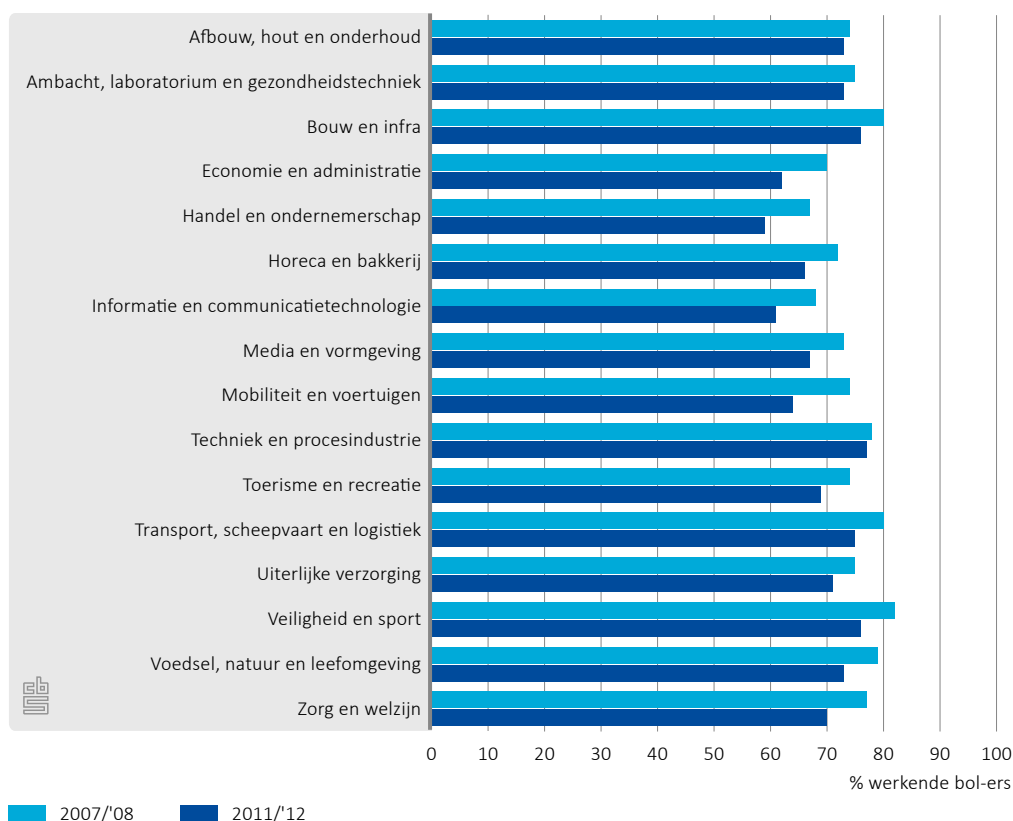
6.2 Arbeidsparticipatie van schoolverlaters met economie en administratie flink achteruit

Een naar verhouding grote afname in het percentage werkenden is te vinden onder de schoolverlaters met een opleiding in de economie en administratie, van 74 procent in 2007/'08 naar 66 procent in 2011/'12. Zowel bol- als bbl-schoolverlaters uit deze opleidingsrichting hebben te maken gehad met een betrekkelijk fors gedaalde arbeidsparticipatie (al wordt deze richting voor een groot deel binnen de bol leerweg gevolgd). Deze teruglopende trend is in lijn met die van de werkgelegenheid in het algemeen. Zo daalde tussen 2008 en 2012 aantal werkenden in de financiële dienstverlening, die als een aansluitende bedrijfstak voor opgeleiden in economie en administratie beschouwd kan worden (www.cbs.nl/statline).

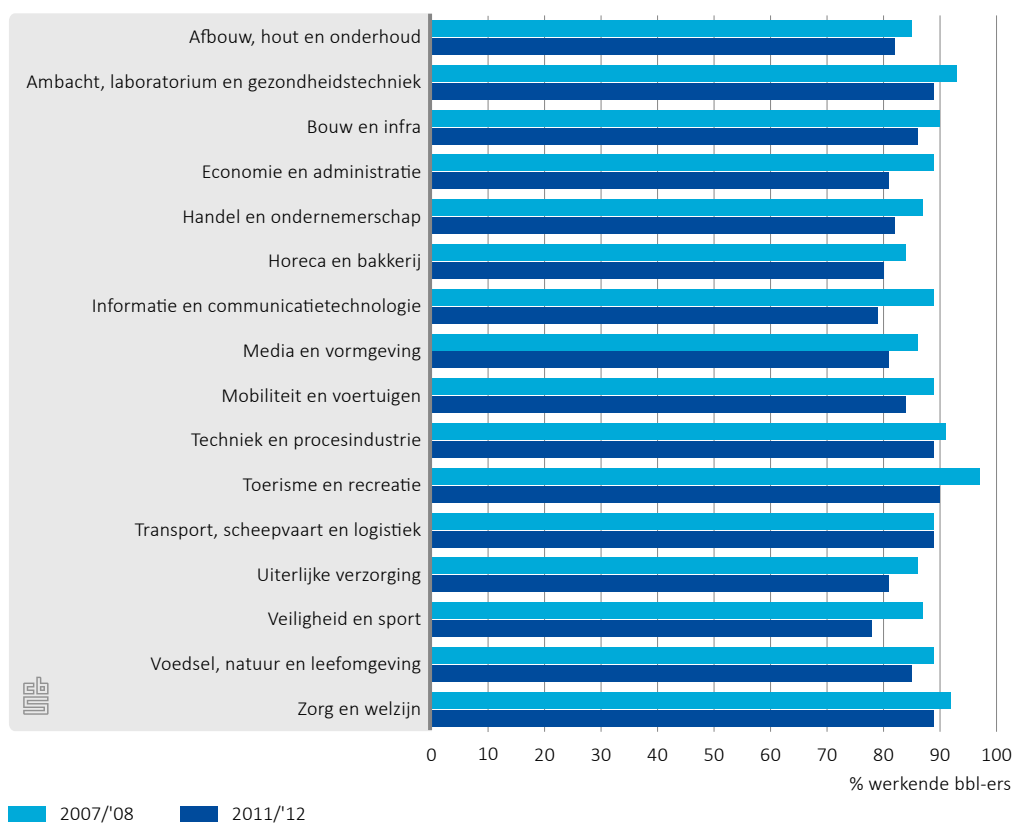
Bij bol'ers is het percentage werkenden voornamelijk afgenomen onder schoolverlaters die een opleiding in de richting mobiliteit en voertuigen hebben gevolgd. Had nog 74 procent van de circa 1 500 schoolverlaters uit schooljaar 2007/'08 uit deze richting een baan, onder de schoolverlaters uit 2011/'12 (bijna 1 200) was dat nog maar 64 procent. Vervoer en opslag is qua werkgelegenheid eveneens een slinkende bedrijfstak.

Bol- en bbl-schoolverlaters met een opleiding in techniek en procesindustrie hebben nauwelijks te maken gehad met een verandering in hun arbeidsparticipatie. Van de bol-schoolverlaters uit 2007/'08 had 78 procent werk, van de schoolverlaters uit 2011/'12 was dat 77 procent. In beide jaargangen verlieten ongeveer 3 duizend bol'ers deze richting. Bij de

6.2.1a Percentage werkende schoolverlaters per opleidingsrichting en leerweg, bol

6.2.1b Percentage werkende schoolverlaters per opleidingsrichting en leerweg, bbl

bbl waren die aandelen 91 en 89 procent van telkens ongeveer 10 duizend schoolverlaters. In de bedrijfstakken industrie en bouwnijverheid zijn de aantallen werkenden weliswaar gedaald in de periode 2008–2012, maar in de bedrijfstakken met een sterk technisch profiel zoals delfstoffenwinning, energievoorziening en waterbedrijven en afvalbeheer heeft er weinig daling of zelfs groei plaatsgevonden.

7. Conclusie

De leerweg speelt een belangrijke rol in het wel of niet hebben van een baan na het verlaten van het mbo. Schoolverlaters die hun opleiding binnen de beroepsbegeleidende leerweg hebben gevolgd zijn één jaar, en ook vier jaar na schoolverlaten vaker aan het werk dan degenen met een beroepsopleidende leerweg. Niet alleen hebben bbl'ers reeds een arbeidsrelatie tijdens hun opleiding, ook zijn ze vaak ouder dan de bol'ers en hebben al werkervaring als ze aan hun opleiding beginnen. Dit kan ze een voorsprong geven ten opzichte van bol-schoolverlaters. Bol-schoolverlaters zijn doorgaans jonger en moeten het meer hebben van het niveau van hun diploma als indicator van hun capaciteiten. Bol-schoolverlaters met een hoger niveau hebben vaker werk dan bol-schoolverlaters met een lager niveau. Onder bbl-schoolverlaters zijn de verschillen in arbeidsparticipatie tussen niveaus kleiner.

Behalve niveau speelt ook de richting van de opleiding een rol bij het hebben van werk. Schoolverlaters met een opleiding in de richtingen informatie en communicatie, economie en administratie of media en vormgeving hebben het minst vaak een baan. Dit zijn opleidingen die de meesten binnen de bol-leerweg hebben gevolgd. De arbeidsparticipatie is het hoogst onder schoolverlaters met een opleiding in de techniek en procesindustrie of in transport, scheepvaart en logistiek. Dit zijn de richtingen die veelal binnen de bbl leerweg worden gevolgd.

De combinatie van richting en leerweg kan ook een rol spelen bij het hebben van werk. Voor een opleiding in handel en ondernemerschap heeft de gevolgde leerweg een grote invloed op het wel of niet hebben van een baan. Ongeveer 80 procent van de bbl-schoolverlaters uit deze richting heeft een baan, ten opzichte van ongeveer 60 procent van de bol-schoolverlaters. Er zijn ook opleidingsrichtingen waarbij de leerweg een minder belangrijke rol speelt. De leerwegverschillen zijn bijvoorbeeld klein in de richtingen veiligheid en sport en afbouw, hout en onderhoud. De arbeidsparticipatie van schoolverlaters met een opleiding in de richting techniek en procesindustrie is ondanks de economische crisis vrijwel niet veranderd. In de richting economie en administratie hebben zowel bol- als bbl-schoolverlaters te maken gehad met een naar verhouding flinke daling in arbeidsparticipatie.

Van de persoonlijke kenmerken geslacht, leeftijd en herkomst heeft herkomst de grootste invloed op de arbeidsmarktparticipatie. Autochtone schoolverlaters hebben het vaakst een baan in alle richtingen, op alle niveaus en binnen beide leerwegen. Niet-westerse allochtonen hebben in alle gevallen minder vaak werk. De verschillen tussen autochtonen en niet-westerse allochtonen zijn groter onder schoolverlaters die een beroepsopleidende leerweg hebben gevolgd dan onder diegenen met de bbl-leerweg achter zich. Leeftijd speelt een rol in de zin dat de doorgaans oudere bbl'ers vaker werk hebben dan de gemiddeld jongere bol'ers. De arbeidsparticipatie van mannelijke en vrouwelijke mbo-schoolverlaters loopt niet veel uiteen. In een vervolgonderzoek wordt bekeken welke persoons- en opleidingskenmerken het meeste van invloed zijn op het wel of niet hebben van een baan.

Technische toelichting

Data

Stelsel van Sociaal-statistische Bestanden (SSB)

Het SSB bevat databestanden met gegevens over onder andere personen, banen en opleidingen. De gegevens gebruikt in dit artikel zijn gebaseerd op registraties en zijn onderling gekoppeld.

Opleidingsgegevens

De cijfers zijn gebaseerd op het basisregister onderwijsnummer (BRON). BRON bevat informatie op persoonsniveau over deelnemers en geslaagden in het bekostigde onderwijs. De Dienst Uitvoering Onderwijs (DUO) verzamelt de gegevens van de verschillende instellingen en beheert het register. Vervolgens bewerkt DUO deze gegevens tot écijferbestanden, conform met het CBS en andere gebruikers vastgestelde afleidingen.

In de ééncijferbestanden is onder andere van elke deelnemer de hoofdschrijving en van elke geslaagde het hoofddiploma voor het schooljaar aangegeven. Het CBS gebruikt de ééncijferbestanden om het aantal deelnemers en geslaagden te bepalen.

Persoonsgegevens

Omdat in BRON ook het Burgerservicenummer (BSN) van de deelnemers en geslaagden is opgenomen, kan het CBS deze koppelen met andere registers op persoonsniveau, zoals de Gemeentelijke Basisadministratie persoonsgegevens (GBA). De gegevens over geslacht, leeftijd en herkomstgroepering van de schoolverlaters zijn dan ook afkomstig uit het GBA.

Arbeidspositiegegevens

De gegevens over arbeidspositie zijn gebaseerd op de Polisadministratie van het Uitvoeringsinstituut Werknemersverzekeringen (UWV). De polisadministratie is een register waarin de meeste Nederlandse inkomstgegevens worden opgeslagen. Hieronder vallen de arbeidsvergoedingen van werkgevers aan werknemers, maar ook bijvoorbeeld sociale uitkeringen, lijfrentes en pensioenen. De voornaamste gegevensstromen waarmee de Polisadministratie gevoed wordt zijn: elektronische loonaangifte van inhoudingsplichtigen (werkgevers, uitkeringsinstanties etc.), weekaanleveringen (voornamelijk uitzendbureaus), GBA (voor persoonsgegevens) en belastingdienst (gegevens over inhoudingsplichtigen).

Definitie

Arbeidsparticipatie

In dit artikel is de arbeidsparticipatie het aandeel met werk onder (groepen van) mbo-schoolverlaters.

Literatuur

Bierings, H., Kooiman, N. & de Vries, R. (2015). Arbeidsmarkttransities in Nederland: een overzicht. In: Chkalova, K., Goudswaard, A., Sanders, S. & Smits, W. (red.). *Dynamiek op de Nederlandse Arbeidsmarkt: De focus op flexibilisering*. Den Haag/Heerlen: Centraal Bureau voor de Statistiek.

<http://www.cbs.nl/NR/ronlyres/542AA439-3C6D-48F6-91FA-178066D727EE/0/2015dynamiekopdenederlandsearbeidsmarktpub.pdf>

CBS (2008). *Werkloosheid onveranderd*. CBS-persbericht, 18 december 2008.

<http://www.cbs.nl/nl-NL/menu/themas/arbeid-sociale-zekerheid/publicaties/artikelen/archief/2008/2008-084-pb.htm>

CBS (2012). *Werkloosheid gestegen naar 7 procent*. CBS-persbericht, 20 december 2012.

<http://www.cbs.nl/nl-NL/menu/themas/arbeid-sociale-zekerheid/publicaties/artikelen/archief/2012/2012-078-pb.htm>

CBS (2014a). *Minder leerbanen voor mbo'ers in 2013*. CBS-webmagazine, 27 november 2014.

<http://www.cbs.nl/nl-NL/menu/themas/onderwijs/publicaties/artikelen/archief/2014/2014-4183-wm.htm>

CBS (2014b). *Jaarrapport Integratie 2014*. Den Haag/Heerlen: Centraal Bureau voor de Statistiek.

CPB (2015). *Prikkels mbo aansluiting onderwijs-arbeidsmarkt*. Den Haag: Centraal Planbureau.

<http://www.cpb.nl/publicatie/prikkels-mbo-aansluiting-onderwijs-arbeidsmarkt>

Elfering, S., van Kuijk, J. en Mommers, A. (2014). *Kansen voor allochtone BBL'ers. Een verkenning van problemen en barrières*. Nijmegen: ITS, Radboud Universiteit Nijmegen.

http://www.ru.nl/publish/pages/751112/eindrapport_kansen_voor_allochtone_bblers_20141117.pdf

OCW (2014). Kamerbrief. *Brief van minister Bussemaker (OCW), mede namens staatssecretaris Dijkema (EZ), aan de Tweede Kamer over toekomstgericht middelbaar beroepsonderwijs*.

<https://www.rijksoverheid.nl/onderwerpen/middelbaar-beroepsonderwijs/documenten/kamerstukken/2014/06/02/kamerbrief-over-een-toekomstgericht-middelbaar-beroepsonderwijs>

ROA (2014). *Schoolverlaters tussen onderwijs en arbeidsmarkt 2013*. ROA-R-2014/5.

Maastricht: Researchcentrum voor Onderwijs en Arbeidsmarkt.

http://roa.sbe.maastrichtuniversity.nl/roanew/wp-content/uploads/2014/05/ROA_R_2014_5.pdf

ROA (2015). *Schoolverlaters tussen onderwijs en arbeidsmarkt 2014*. Feiten en cijfers.

ROA-F-2015/1. Maastricht: Researchcentrum voor Onderwijs en Arbeidsmarkt.

SBB (2014). SBB Barometer. Zoetermeer: Samenwerkingsorganisatie Beroepsonderwijs Bedrijfsleven.

<http://www.kansopwerk.nl/barometers-2014.html?file=files/bestanden/barometers/2014/sbb-barometer-10-2014.pdf>

Tabellenbijlage

1. Opleidings- en persoonskenmerken naar leerweg; schoolverlaters 2011/'12

	Bol		Bbl	
	aantal	aandeel	aantal	aandeel
	x1	%	x1	%
Totaal	71 384	100	69 162	100
Diploma				
Geen diploma	28 239	40	24 739	36
Diploma niveau 1	1 891	3	4 467	6
Diploma niveau 2	8 639	12	15 235	22
Diploma niveau 3	9 838	14	15 195	22
Diploma niveau 4	22 777	32	9 526	14
Richting				
Economie	25 194	35	17 397	25
Landbouw	3 697	5	5 592	8
Techniek	13 226	19	24 682	36
Zorg en welzijn	26 195	37	19 101	28
Combinatie van sectoren	3 072	4	2 390	3
Geslacht				
Mannen	32 918	46	40 741	59
Vrouwen	38 466	54	28 421	41
Leeftijd				
tot 20 jaar	22 448	31	8 065	12
20 tot 23 jaar	33 461	47	15 022	22
23 tot 27 jaar	9 862	14	11 153	16
27 jaar of ouder	5 613	8	34 922	51
Herkomst				
Autochtonen	48 040	67	55 750	80
Westerse allochtonen	4 703	7	4 808	7
Niet-westerse allochtonen	18 641	26	8 604	13

2. Schoolverlaters 2011/'12 naar leerweg, (niveau) diploma en geslacht

	Mannen		Vrouwen	
	aantal	aandeel	aantal	aandeel
	x1	%	x1	%
Bol				
Geen diploma	15 149	54	13 090	46
Diploma niveau 1	1 058	56	833	44
Diploma niveau 2	4 181	48	4 458	52
Diploma niveau 3	3 318	34	6 520	66
Diploma niveau 4	9 212	40	13 565	60
Bbl				
Geen diploma	15 343	62	9 396	38
Diploma niveau 1	2 635	59	1 832	41
Diploma niveau 2	10 514	69	4 721	31
Diploma niveau 3	7 947	52	7 248	48
Diploma niveau 4	4 302	45	5 224	55

3. Arbeidsparticipatie van schoolverlaters 2011/'12 naar leerweg, (niveau) diploma en geslacht, 2013

	Man			Vrouw		
	geen werk	werk	werk (aandeel)	geen werk	werk	werk (aandeel)
	x1		%	x1		%
Bol						
Geen diploma	7 353	7 796	51	6 725	6 365	49
Diploma niveau 1	599	459	43	551	282	34
Diploma niveau 2	1 167	3 014	72	1 559	2 899	65
Diploma niveau 3	654	2 664	80	1 271	5 249	81
Diploma niveau 4	1 533	7 679	83	2 262	11 303	83
Bbi						
Geen diploma	3 756	11 587	76	2 229	7 167	76
Diploma niveau 1	402	2 233	85	297	1 535	84
Diploma niveau 2	930	9 584	91	615	4 106	87
Diploma niveau 3	507	7 440	94	510	6 738	93
Diploma niveau 4	211	4 091	95	295	4 929	94

4. Schoolverlaters 2011/'12 naar leerweg, (niveau) diploma en herkomst

	Autochtoon		Westers allochtoon		Niet-westers allochtoon	
	aantal	aandeel	aantal	aandeel	aantal	aandeel
	x1	%	x1	%	x1	%
Bol						
Totaal	48 040	67	4 703	7	18 641	26
Geen diploma	15 719	56	2 149	8	10 371	37
Diploma niveau 1	735	39	163	9	993	53
Diploma niveau 2	5 719	66	550	6	2 370	27
Diploma niveau 3	7 534	77	576	6	1 728	18
Diploma niveau 4	18 333	80	1 265	6	3 179	14
Bbi						
Totaal	55 750	81	4 808	7	8 604	12
Geen diploma	18 944	77	1 925	8	3 870	16
Diploma niveau 1	3 252	73	386	9	829	19
Diploma niveau 2	12 345	81	1 004	7	1 886	12
Diploma niveau 3	12 980	85	908	6	1 307	9
Diploma niveau 4	8 229	86	585	6	712	7

5. Arbeidsparticipatie van schoolverlaters 2011/'12 naar leerweg, (niveau) diploma en herkomst 2013

	Autochtoon			Westers allochtoon			Niet-westers allochtoon		
	geen werk	werk	werk (aandeel)	geen werk	werk	werk (aandeel)	geen werk	werk	werk (aandeel)
	x1		%	x1		%	x1		%
Bol									
Totaal	12 282	35 758	74	1 832	2 871	61	9 560	9 081	49
Geen diploma	6 738	8 981	57	1 141	1 008	47	6 199	4 172	40
Diploma niveau 1	390	345	47	97	66	40	663	330	33
Diploma niveau 2	1 405	4 314	75	178	372	68	1 143	1 227	52
Diploma niveau 3	1 173	6 361	84	133	443	77	619	1 109	64
Diploma niveau 4	2 576	15 757	86	283	982	78	936	2 243	71
Bbl									
Totaal	6 578	49 172	88	854	3 954	82	2 320	6 284	73
Geen diploma	3 967	14 977	79	541	1 384	72	1 477	2 393	62
Diploma niveau 1	425	2 827	87	57	329	85	217	612	74
Diploma niveau 2	1 059	11 286	91	130	874	87	356	1 530	81
Diploma niveau 3	754	12 226	94	83	825	91	180	1 127	86
Diploma niveau 4	373	7 856	95	43	542	93	90	622	87

6. Verdeling bol/bbl per opleidingsrichting, schoolverlaters 2011/'12

	Bol		Bbl	
	aantal	aandeel	aantal	aandeel
	x1	%	x1	%
Afbouw, hout en onderhoud	1 015	36	1 835	64
AKA/Entree ¹⁾	2 863	45	3 537	55
Ambacht, laboratorium en gezondheidstechniek	823	54	703	46
Bouw en infra	1 139	24	3 707	76
Economie en administratie	9 174	80	2 346	20
Handel en ondernemerschap	5 188	45	6 263	55
Horeca en bakkerij	3 120	41	4 470	59
Informatie en communicatietechnologie	3 369	91	313	9
Media en vormgeving	3 808	98	69	2
Mobiliteit en voertuigen	1 194	30	2 769	70
Techniek en procesindustrie	2 938	23	10 088	77
Toerisme en recreatie	2 304	86	378	14
Transport, scheepvaart en logistiek	1 636	17	8 162	83
Uiterlijke verzorging	2 258	67	1 107	33
Veiligheid en sport	5 201	76	1 614	24
Voedsel, natuur en leefomgeving	3 593	48	3 942	52
Zorg en welzijn	21 738	55	17 859	45
Onbekend	23	.	0	.

¹⁾ De entreeopleiding bereidt jongeren zonder een diploma van een vooropleiding voor op assisterende functies op de arbeidsmarkt of op doorstroming naar een mbo-2-opleiding.

7. Verdeling mannen en vrouwen per leerweg en opleidingsrichting, schoolverlaters 2011/'12

	Bol				Bbl			
	Mannen		Vrouwen		Mannen		Vrouwen	
	aantal	aandeel	aantal	aandeel	aantal	aandeel	aantal	aandeel
	x1	%	x1	%	x1	%	x1	%
Afbouw, hout en onderhoud	762	75	253	25	1 724	94	111	6
AKA/Entree ¹⁾	1 722	60	1 141	40	1 972	56	1 565	44
Ambacht, laboratorium en gezondheidstechniek	410	50	413	50	365	52	338	48
Bouw en infra	1 104	97	35	3	3 700	100	7	0
Economie en administratie	4 068	44	5 106	56	707	30	1 639	70
Handel en ondernemerschap	2 885	56	2 303	44	2 621	42	3 642	58
Horeca en bakkerij	1 681	54	1 439	46	2 762	62	1 708	38
Informatie en communicatietechnologie	3 255	97	114	3	306	98	7	2
Media en vormgeving	2 373	62	1 435	38	44	64	25	36
Mobiliteit en voertuigen	1 172	98	22	2	2 728	99	41	1
Techniek en procesindustrie	2 889	98	49	2	9 677	96	411	4
Toerisme en recreatie	567	25	1 737	75	253	67	125	33
Transport, scheepvaart en logistiek	1 242	76	394	24	7 177	88	985	12
Uiterlijke verzorging	55	2	2 203	98	40	4	1 067	96
Veiligheid en sport	4 221	81	980	19	1 261	78	353	22
Voedsel, natuur en leefomgeving	1 439	40	2 154	60	2 954	75	988	25
Zorg en welzijn	3 062	14	18 676	86	2 450	14	15 409	86
Onbekend	11	.	12	.	0	.	0	.

¹⁾ De entreeopleiding bereidt jongeren zonder een diploma van een vooropleiding voor op assisterende functies op de arbeidsmarkt of op doorstroming naar een mbo-2-opleiding.

8. Arbeidsparticipatie van mannen en vrouwen naar leerweg en opleidingsrichting, schoolverlaters 2011/'12

	Mannen			Vrouwen		
	Werk	Geen werk		Werk	Geen werk	
	aantal	aandeel	aantal	aantal	aandeel	aantal
	x1	%	x1	x1	%	x1
Bol						
Afbouw, hout en onderhoud	544	71	218	197	78	56
AKA/Entree ¹⁾	522	30	1 200	267	23	874
Ambacht, laboratorium en gezondheidstechniek	299	73	111	298	72	115
Bouw en infra	843	76	261	22	63	13
Economie en administratie	2 510	62	1 558	3 217	63	1 889
Handel en ondernemerschap	1 611	56	1 274	1 444	63	859
Horeca en bakkerij	1 105	66	576	960	67	479
Informatie en communicatietechnologie	2 003	62	1 252	54	47	60
Media en vormgeving	1 609	68	764	958	67	477
Mobiliteit en voertuigen	749	64	423	14	64	8
Techniek en procesindustrie	2 227	77	662	35	71	14
Toerisme en recreatie	361	64	206	1 229	71	508
Transport, scheepvaart en logistiek	922	74	320	303	77	91
Uiterlijke verzorging	31	56	24	1 578	72	625
Veiligheid en sport	3 203	76	1 018	763	78	217
Voedsel, natuur en leefomgeving	1 080	75	359	1 534	71	620
Zorg en welzijn	1 988	65	1 074	13 223	71	5 453
Onbekend	5	45	6	2	17	10

8. Arbeidsparticipatie van mannen en vrouwen naar leerweg en opleidingsrichting, schoolverlaters 2011/'12 (slot)

	Mannen		Vrouwen			
	Werk		Geen werk		Geen werk	
	aantal	aandeel	aantal	aantal	aandeel	aantal
	x1	%	x1	x1	%	x1
Bbl						
Afbouw, hout en onderhoud	1 407	82	317	96	86	15
AKA/Entree ¹⁾	1 492	76	480	1 241	79	324
Ambacht, laboratorium en gezondheidstechniek	328	90	37	301	89	37
Bouw en infra	3 173	86	527	6	86	1
Economie en administratie	594	84	113	1 305	80	334
Handel en ondernemerschap	2 162	82	459	2 989	82	653
Horeca en bakkerij	2 234	81	528	1 355	79	353
Informatie en communicatietechnologie	243	79	63	5	71	2
Media en vormgeving	36	82	8	20	80	5
Mobiliteit en voertuigen	2 286	84	442	33	80	8
Techniek en procesindustrie	8 642	89	1 035	366	89	45
Toerisme en recreatie	229	91	24	113	90	12
Transport, scheepvaart en logistiek	6 419	89	758	878	89	107
Uiterlijke verzorging	22	55	18	872	82	195
Veiligheid en sport	986	78	275	269	76	84
Voedsel, natuur en leefomgeving	2 541	86	413	815	82	173
Zorg en welzijn	2 141	87	309	13 811	90	1 598

¹⁾ De entreeopleiding bereidt jongeren zonder een diploma van een vooropleiding voor op assisterende functies op de arbeidsmarkt of op doorstroming naar een mbo-2-opleiding.

Verklaring van tekens

Niets (blanco)	Een cijfer kan op logische gronden niet voorkomen
.	Het cijfer is onbekend, onvoldoende betrouwbaar of geheim
*	Voorlopige cijfers
**	Nader voorlopige cijfers
2014–2015	2014 tot en met 2015
2014/2015	Het gemiddelde over de jaren 2014 tot en met 2015
2014/'15	Oogstjaar, boekjaar, schooljaar enz., beginnend in 2014 en eindigend in 2015
2012/'13–2014/'15	Oogstjaar, boekjaar, enz., 2012/'13 tot en met 2014/'15

In geval van afronding kan het voorkomen dat het weergegeven totaal niet overeenstemt met de som van de getallen.

Colofon

Uitgever
Centraal Bureau voor de Statistiek
Henri Faasdreef 312, 2492 JP Den Haag
www.cbs.nl

Prepress
Studio BCO, Den Haag

Inlichtingen
Tel. 088 570 70 70, fax 070 337 59 94
Via contactformulier: www.cbs.nl/infoservice

© Centraal Bureau voor de Statistiek, Den Haag/Heerlen/Bonaire, 2015.
Verveelvoudigen is toegestaan, mits het CBS als bron wordt vermeld.